

Eindadvies kwartiermakers I3ML

Dit document bevat het eindadvies van onze werkzaamheden als kwartiermakers I3ML. Dit document is opgebouwd uit drie delen. We beginnen met een korte reflectie op onze tijd als kwartiermakers. Vervolgens treft u een verslag aan van de producten die wij hebben opgeleverd en de inzichten die we hebben opgedaan. In het laatste deel vindt u onze adviezen voor het vervolg. In de bijlagen worden alle producten die zijn uitgewerkt bijgevoegd.

We danken eenieder met wie we de afgelopen maanden mochten samenwerken. Een eerste woord van dank gaat uit naar de mensen in de Mijnstreek die hun huis openstelden en hun verhaal wilden vertellen. De Stichting Calamiteitenfonds, IMG en de Commissie Mijnbouwschade deelden de kennis en expertise die zij hebben opgedaan in eerdere en andere hersteloperaties. Jaap Spaans stelde zijn analyses van de bodem in de Mijnstreek ter beschikking, en van Claudia Volders hoorden we hoe een gemeenschap en haar bestuurders na een ramp in gesprek kunnen blijven. We konden rekenen op de betrokkenheid van de bestuurders en hun ambtelijke ondersteuning van de Provincie Limburg en de tien mijnbouwgemeenten. Tot slot, dank aan ons team dat ons met raad en daad bijstond: Lennard van Damme en Jelte Schievels.

Patrick van der Broeck en Lilianne Ploumen

Deel 1: Reflectie op het werk als kwartiermakers I3ML

Aan de slag met de inrichtingsprincipes als basis

De mijnen in Zuid-Limburg sloten al in 1974, maar in oktober 2023 was het zover: het Rijk 'tekende voor herstel van alle mijnbouwschade' in Limburg. Stevige onderhandelingen tussen de mijnstreek en het Rijk zijn niet nieuw. In 1978 vond een stevige onderhandeling plaats tussen Sjeng Kremers en het toenmalige kabinet over de compensatie voor de sluiting van de mijnen in Limburg. Zo stevig dat de vergadering geschorst moest worden om de onderhandelaars tot kalmte te manen. Maar Sjeng Kremers bond niet in en zei: '...ik ga precies zo door. En denk eraan, ik heb de slaapzak bij me.'¹ Net zoals in 1978 zijn de regionale bestuurders en het kabinet er in mei 2023 uitgekomen, toen Hans Vijlbrief een belangrijke stap naar voren zette en de Limburgers tegemoetkoming voor mijnschade te bieden: een belangrijke mijlpaal.² Tussen mei en oktober is vervolgens gewerkt aan de inrichtingsprincipes voor deze tegemoetkoming. Dit document was de basis voor onze opdracht als kwartiermakers en bleek tijdens het proces eens te meer onze bijbel.

Bouwen aan een instituut en regeling waarin de burger centraal staat

Onze persoonlijke drijfveer om deze opdracht te aanvaarden is er in gelegen dat wij vinden dat er een regeling moet komen die rechtvaardig is voor de mensen wier woningen nog steeds de gevolgen van mijnwinning ondergaan. En wij hebben ook 'de slaapzak bij ons' om te regelen dat de getroffen bewoners ontzorgd worden in het proces, op een persoonlijke manier geholpen worden, en dat het proces van de schadebeoordeling en -afhandeling transparant en navolgbaar is.

'Jouw belang, is mijn belang, is ons belang'

Tijdens de start van onze werkzaamheden kwamen we erachter dat veel partijen zich inzetten voor een goede tegemoetkoming van de mijnbouwschade in Limburg. We maakten kennis met gedreven bestuurders, vele deskundigen, vele organisaties en vele overlegorganen. Met even zovele visies op mijnschade en hoe de vergoeding daarvoor in te richten.

We zijn daarom gestart met het bijeen brengen van de partijen en structuur in de vergaderstructuur. Op 3 juli 2024 is een expertmeeting georganiseerd met alle betrokkenen. We deelden daar ons werkmotto, gericht op verbinden van de verschillende organisaties: 'jouw belang, is mijn belang, is ons belang'. De mensen in de mijnstreek staan centraal, in hun belang is de best mogelijke samenwerking tussen betrokkenen essentieel. We praten met organisaties die al ervaring hadden met het herstellen van mijnbouwschade. Het IMG in Groningen en de Stichting Calamiteitenfonds mijn(water)schade, die veel (lokale) kennis en deskundigheid heeft opgebouwd. We legden huisbezoeken af in de verschillende gemeenten en luisterden naar de verhalen en ervaringen van huiseigenaren met schade aan hun woningen.

De opgedane inzichten hebben we verwerkt in ons 'Plan van Aanpak'. Als algemeen uitgangspunt geldt voor de gehele aanpak dat we werken vanuit het perspectief van de burger. Dat betekent dat we werken aan een I3ML dat werkt voor de burger, waaraan de betrokken overheden en andere organisaties dienend zijn. In onze aanpak onderscheiden we vijf producten. Ook hebben we een besluitvormingshygiëne ingericht, met een stuurgroep, een klankbordgroep en een kernteam.³ Alle stukken die relevant zijn voor de mijnschaderegeling worden langs deze route besproken en tot een besluit gebracht. Het Plan van Aanpak is op 18 september 2024 vastgesteld door de stuurgroep, die daarmee ook uitsprak onze drijfveren en uitgangspunten te delen.

De basis ligt er; het is tijd voor keuzes en acties

Hoewel de inrichtingsprincipes reeds waren vastgesteld, bleek de opdracht complex. Mijnbouwschade die ontstaat n.a.v. de steenkolenwinning is een technisch thema. Onze gesprekken met experts waren nuttig, maar leverden soms meer vragen op dan dat er werden beantwoord. We beseften dat het vaststellen van mijnbouwschade geen eenvoudige klus is. Ook op proces waren de afgelopen maanden uitdagend. Er zijn veel partijen betrokken die vanuit goede

¹ <https://www.limburger.nl/regio/heerlen/sjeng-kremers-streed-voor-compensatie-na-de-mijnsluiting-dagen-kroop-ik-met-de-mijnwerkers-door-pijlers.-het-opende-mijn-ogen/26825476.html>

² <https://open.overheid.nl/documenten/ccdf267b-9e56-4af2-8c37-dccf58c066f4/file>

³ De stuurgroep bestaat uit bestuurders van het ministerie van KGG, de Provincie Limburg en de gemeente Heerlen, namens de mijnbouwgemeenten. De klankbordgroep bestaat uit de wethouders van de tien gemeenten, onder voorzitterschap van de wethouder van Heerlen. Het kernteam bestaat uit een ambtelijke vertegenwoordiging van het Rijk, provincie, gemeenten en de Commissie Mijnbouwschade. De Commissie Mijnbouwschade hecht eraan haar onafhankelijkheid te benadrukken, haar vertegenwoordiging in het kernteam had daarom geen mandaat.

intenties maar vanuit andere perspectieven aan I3ML en de regeling werkten. Het kostte soms tijd om iedereen op hetzelfde pad te krijgen en te houden, met de pas erin.

Onze opdracht werd bemoeilijkt omdat we niet de regie voerden over het gehele dossier. I3ML is een stukje van de puzzel om de mijnbouwschade te herstellen. De operationalisering van de wijze van beoordeling, waaronder het kernbegrip 'aannemelijkheid', vond elders plaats. Ook het uitblijven van een besluit over de rechtsvorm zorgde ervoor dat we nog niet op alle onderdelen uit ons Plan van Aanpak tot afronding konden komen. Duidelijkheid over de rechtsvorm bleek vaak een randvoorwaarde om na te kunnen denken over de inrichting van de organisatie, processen en informatievoorziening.

Desalniettemin is er veel werk verzet. Alle betrokken partijen hebben steeds willen investeren in overleg en afstemming in het belang van de bewoners van de Mijnstreek. Op veel onderwerpen hebben we voortgang geboekt. Daarmee is het nu tijd voor definitieve keuzes en actie. Dit begint met een definitieve keuze over de rechtsvorm, zodat I3ML in tijdelijk vorm van start kan. Voor het vervolg drukken wij de partijen op het hart om de burger centraal te blijven stellen en constructief samen te blijven werken. Aan het einde van ons verslag geven wij een aantal gerichte adviezen mee om dit te bewerkstelligen.

Deel 2: Verslag van de werkzaamheden

In dit deel beschrijven we de producten die we hebben opgeleverd en de inzichten die we hebben opgedaan tijdens ons werk als kwartiermakers. Dit is gestructureerd langs de vijf producten uit het Plan van Aanpak. De bijlagen bevatten de integrale documenten.

Product 1: rechtsvorm

- De rechtsvorm van I3ML is de basis voor de verdere inrichting van de organisatie en uitwerking van het schadeproces.
- Als kwartiermakers adviseren wij om I3ML als een zelfstandig bestuursorgaan (zbo) op te richten. Hiermee wordt de verantwoordelijkheid voor de schadeafhandeling helder op Rijksniveau belegd. Tegelijkertijd biedt een zbo specifiek gericht op de mijnbouwschade in Limburg mogelijkheden om de inrichting en werkwijze af te stemmen op regionale aspecten. De zbo-vorm kent daarnaast een duidelijk precedent, omdat ook het IMG deze rechtsvorm heeft. In bijlage 1 wordt ons advies over de rechtsvorm nader toegelicht.
- Het oprichten van een zbo kost naar verwachting circa 2 jaar. Gezien de urgentie van de problematiek en conform de inrichtingsprincipes kan niet zo lang gewacht worden met de opening van de regeling. Daarom adviseren wij in de tussentijd een Tijdelijke Organisatie op te richten. Dit vergt het instellen van tijdelijk bestuur en een directeur van de tijdelijke organisatie, die beiden heldere een opdracht krijgen van het Rijk: klaar staan om op 1 september aanvragers te ondersteunen.
- Wanneer de zbo is opgericht, geeft het bestuur van de zbo opdracht aan de directeur/werkorganisatie.
- Omdat het besluit over de rechtsvorm het fundament is voor verdere keuzes, roepen wij op om dit zo snel mogelijk te nemen. Vervolgens zal de governance op basis van deze keuze nader moeten uitgewerkt. Ook is het belangrijk om het effect van het besluit op de andere onderdelen van dit advies in kaart te brengen.

Product 2: operationeel model

Het tweede product betreft een beschrijving van het operationeel model van I3ML, waarin de processen en procedures (incl. rollen, taken en verantwoordelijkheden) beschreven worden. We onderscheiden hierin een aantal elementen, die we elk kort toelichten. In de bijlage worden deze nader uitgewerkt.

Achtergrond: beeld van de omvang van mijnbouwschade in het concessiegebied

- Binnen de gebiedsafbakening van de regeling ligt een groot aantal woningen dat mogelijk in aanmerking komt voor de regeling (100.000). Anders dan eerder gecommuniceerd kan geen onderbouwde inschatting worden gegeven van het aantal woningen met mijnbouwschade. Daarvoor moet een onhaalbaar uitgebreid technisch onderzoek worden uitgevoerd.
- Dat betekent dat we niet weten hoe veel inwoners in aanmerking komen voor de regeling. Op basis van gesprekken met experts en gemeenten ontstaat het beeld dat de omvang van mijnbouw gerelateerde schade relatief beperkt is. Hoewel in het hele gebied sprake is van na-ijleffecten (bijvoorbeeld bodemdaling), is het maar de vraag of dergelijke na-ijleffecten ook daadwerkelijk hebben geleid tot mijnbouwschade. Anderzijds laat het doelgroepenonderzoek zien (zie ook product 4) dat er grote interesse is in de schaderegeling en het leeuwendeel van inwoners zelf vermoedt dat er sprake is van mijnbouwschade. De praktijk zal het uitwijzen.
- I3ML moet beginnen met het schadeloket in de wetenschap dat onbekend is hoe groot de groep gedupeerden is. Daar komt bij dat ook wanneer er uiteindelijk geen sprake blijkt van mijnbouwschade, burgers wel een aanvraag in kunnen dienen, die allemaal moeten worden behandeld door I3ML. Die dubbele onzekerheid betekent dat de werklast voor I3ML hoogst onzeker is, en dat de organisatie daarom flexibel moet kunnen opschalen op basis van de ervaringen die worden opgedaan in de beginperiode. Eerdere schadehersteloperaties (IMG, kinderopvangtoeslagen) leren ons dat het aantal aanmeldingen snel groter is dan op voorhand verwacht.
- Tegelijkertijd ligt er een communicatie-opgave om realistische verwachtingen te scheppen bij inwoners van de Mijnstreek. Het is niet de verwachting dat alle schades aan woningen mijnbouwschade betreffen. Eerdere schadehersteloperaties leren ons dat goed verwachtingsmanagement cruciaal is om teleurstellingen te voorkomen.

Operationeel model (bijlage 2)

- Het operationeel model werkt het schadeafhandelingsproces aan de hand waarvan de aanvragen van (mogelijke) gedupeerden worden behandeld verder uit. Het model geeft nauwgezet weer uit welke stappen dit proces bestaat, op welke manier elke stap wordt uitgevoerd en welke organisatie verantwoordelijk is voor welke stap.
- Het operationeel model vormt daarmee de basis voor de invulling van de samenwerking tussen I3ML, de Commissie Mijnbouwschade (CM), het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG), die elk hun eigen verantwoordelijkheid hebben in de uitvoering van de regeling. Zij moeten nauw samenwerken om de afhandeling van aanvragen soepel te laten verlopen. Daarbij is het uitgangspunt dat aanvragers er niets van mogen merken dat hun dossier van de ene naar de andere organisatie wordt overgedragen.
- Het operationeel model bouwt voort op de gemaakte afspraken in de Inrichtingsprincipes die Rijk en regio in oktober 2023 zijn overeengekomen. Die zijn, in samenwerking met alle betrokken partijen, nader uitgewerkt.
- Bijlage 2 bevat een uitwerking van het operationeel model. Punten daarin die we hier willen uitlichten zijn:
 - o We hebben uitgebreid aandacht besteed aan de rolverdeling tussen de CM en I3ML. Daarbij is het uitgangspunt dat de CM verantwoordelijk is voor (de inhoud van) de schadebeoordeling en het daarop gebaseerde advies aan de Minister van KGG over toekenning van een voorziening. I3ML, op haar beurt, is het regionaal verankerde, laagdrempelige en responsieve aanspreekpunt voor de burger. Daarom zullen er bij I3ML zaakbegeleiders voor aanvragers in dienst zijn. Zij vormen in het gehele proces van aanvraag tot besluit (en indien van toepassing ook in de fase richting herstel in natura) het herkenbare gezicht voor de aanvragers.
 - o Stappen 7 tot en met 11 vallen onder verantwoordelijkheid van de CM. De CM is onafhankelijk in het invullen van deze stappen (gericht op het beoordelen van de aannemelijkheid van mijnbouwschade en het calculeren van de schade-omvang). De CM is op moment van schrijven nog doende met het verder invullen van het werkproces van deze stappen. De beschrijving van de inhoud van deze stappen in het operationeel model is dan ook nog in concept en wordt later mogelijk verder aangepast.
 - o Een verschil ten opzichte van de Inrichtingsprincipes is dat het drempelbedrag voor 'kleine schades' is verhoogd van €5.000 naar €10.000⁴. Onder dit drempelbedrag is het mogelijk om te kiezen voor uitbetaling van een financiële vergoeding. Boven dit bedrag voorziet de regeling in het bieden van herstel in natura van de geconstateerde mijnbouwschade. De reden voor verhoging van deze drempel is dat bij de lagere drempel de uitvoeringskosten per uitgekeerde euro dermate hoog zouden zijn dat dit niet te verantwoorden is.
 - o We stellen voor te werken met een herstelmethode. Dit vormt de basis voor de (calculatie van) de vergoeding van aannemers voor hun werkzaamheden. Aannemers hoeven daarom niet voor elke casus een offerte uit te brengen. Dit bespaart tijd en geeft I3ML de mogelijkheid om te sturen op de kwaliteit van het herstel.
 - o Gemeenten hebben ook een rol in het uitvoeringsproces. Het bouw- en woningtoezicht heeft een wettelijke verantwoordelijkheid om te handelen wanneer er sprake is van acuut onveilige situatie. Dit geldt ook wanneer er sprake is van een acuut onveilige situatie als gevolg van (mogelijk) mijnbouwgerelateerde schades.
- Het operationeel model is vergevorderd, maar er zijn nog enkele **vervolgstappen** nodig:
 - o In ieder geval zal, zodra er een besluit is genomen over de rechtsvorm, getoetst moeten worden of dit impact heeft op de beschreven taak- en verantwoordelijkheidsverdeling.
 - o Ten tweede zal het stappenplan van de CM, zodra dat gereed is, in het operationeel model moeten worden geïntegreerd.
 - o Ten derde zullen de benoemde processtappen verder uitgewerkt moeten worden in specifiekere werkinstructies voor degenen die uiteindelijk de regeling gaan uitvoeren. We benadrukken daarbij in het bijzonder de herstelmethode. Dit vormt de basis voor zowel de schadebeoordeling van de CM als de selectie van aannemers. Dit moet daarom snel worden uitgewerkt door I3ML. Ons voorstel is om te werken volgens de herstelmethode van IMG.

⁴ Dit is een stuurgroepbesluit dat nog wel moet worden uitgewerkt in de garantieregeling.

- Als laatste moet er een samenwerkings- en overlegstructuur worden ingericht waarin de verschillende partijen kunnen afstemmen over hun samenwerking en de invulling van de afhankelijkheden/koppelvlakken in het proces.

Beeld van benodigde data

- Tijdens dit traject is naar voren gekomen dat de inrichting van goede informatievoorziening (IV) cruciaal is voor een soepele schadeafhandeling. Hoewel we niet weten hoe groot het aantal aanvragen zal zijn, is er een goede mogelijkheid dat dit tienduizenden betreft. Zelfs wanneer deze aanvragen niet allemaal mijnbouwschade blijken, moeten deze zaken wel goed geregistreerd worden. Om dergelijke aantallen casussen goed te registreren, is de IV cruciaal. Wanneer wel mijnbouwschade wordt vastgesteld is een heldere vastlegging van de schade en het uitgevoerde herstel van groot belang om eventuele toekomstige aanvullende schade of vragen of het herstel te kunnen plaatsen.
- Bovendien is de inrichting van de IV belangrijk om samenwerking met andere partijen te faciliteren. I3ML werkt samen met het departement, de Commissie Mijnbouwschade en gemeenten. Informatie-uitwisseling tussen deze partijen valt of staat met een goede IV waar iedereen mee of in kan werken.
- Het IMG heeft ons meegegeven dat aan de voorkant goed nadenken over welke informatie wanneer en hoe geregistreerd moet worden, erg veel reparatiewerkzaamheden aan de achterkant scheelt. Daarom hebben wij een opdracht uitgezet bij een bureau dat gespecialiseerd is in het ontwerp van IV-architectuur. Door vertragingen in de inkoop is deze opdracht pas begin december gestart en is het nog te vroeg om te rapporteren over de resultaten hiervan.
- Dat betekent dat er nog een aantal **vervolgstappen** nodig zijn om de IV goed in te richten. Belangrijk om te realiseren is dat besluiten over de IV worden gekaderd door het besluit over de rechtsvorm, omdat bij bestaande organisaties al IV-beleid bestaat. Wanneer dit besluit is genomen, moet dus bekeken worden welke impact dit heeft op de mogelijkheden voor de IV-architectuur. Desalniettemin leert de ervaring van het IMG ons dat ook gekeken moet worden naar de mogelijkheden om af te wijken van de gestelde kaders, mocht de behoefte van I3ML hier van afwijken. Voor het vervolg raden we aan om de samenwerkingspartners van I3ML (m.n. CM, KGG en gemeenten) mee te nemen in het ontwerp en IMG nadrukkelijk te betrekken. De benodigde IV moet uiterlijk aan het eind van het eerste kwartaal van 2025 in beeld zijn, zodat aanbestedingsprocedures en het inrichten van de IV-omgeving kunnen worden gestart. Daarbij moet vanzelfsprekend worden voldaan aan wettelijke eisen, o.a. op het gebied van privacy.

Procedure selectie aannemers (bijlage 3)

- Voor een belangrijk deel zal het herstel dat I3ML uitvoert de vorm krijgen van herstel *in natura*. Dat wordt uitgevoerd door aannemers die door I3ML zijn gecontracteerd.
- Het selecteren en contracteren van deze aannemers moet plaatsvinden via een Europese aanbestedingsprocedure, waarin de meest geschikte aannemers worden geselecteerd. Zij worden geselecteerd op de belangrijkste competenties voor het uitvoeren van herstel, zoals constructief herstel en bewezen ervaring met het uitvoeren van herstel terwijl bewoners de woning bewonen. Zij zullen zich moeten conformeren aan de herstelmethodiek die I3ML zal hanteren.
- Bij de start van I3ML zal zo snel mogelijk moeten worden begonnen met het opstarten en uitvoeren van deze aanbestedingsprocedure. Het volledig doorlopen van de procedure zal naar verwachting minimaal een half jaar kosten. Zo lang er nog geen aannemers zijn gecontracteerd, kan herstel nog niet plaatsvinden. Daarom vraagt dit om prioriteit bij de opstart van I3ML.
- In de bijlage zijn de stappen beschreven die moeten worden doorlopen voor het uitvoeren van de aanbestedingsprocedure. Die stappen zijn gebaseerd op de ervaringen die zijn opgedaan door het IMG en de Stichting Calamiteitenfonds.
- Het opzetten en doorlopen van de aanbestedingsprocedure vraagt onder meer om scherpte van I3ML in de precieze diensten en competenties die van aannemers worden verlangd. In de bijlage zijn deze op hoofdlijnen beschreven, maar dit vraagt om een nadere uitwerking. Ook de precieze gunningscriteria die in de aanbesteding zullen worden gehanteerd moeten worden opgesteld. Dit vraagt om inhoudelijke maar ook om inkoop-/aanbestedingstechnische kennis en ervaring bij I3ML. Mogelijk kan die op onderdelen worden ingeleend aan de start van I3ML. Ook is het goed om de bij het IMG en Stichting Calamiteitenfonds opgedane ervaringen te benutten bij het doorlopen van de selectieprocedure.

Gefaseerde openstelling (bijlage 4)

- Openstelling van de regeling moet doordacht plaatsvinden, zodat vanaf aanvragers vanaf de start goed geholpen worden. Wanneer I3ML de aanwas van aanvragen niet aan kan, is het risico dat dit de effectiviteit van de schadeafhandeling als het vertrouwen bij gedupeerden in de afhandeling schaadt ('vertrouwen komt te voet en gaat te paard').
- Als leidend principe wordt gekozen om de regeling per postcodegebied open te stellen. De 10 mijnbouwgemeenten hebben hiervoor tranches met postcodegebieden aangeleverd. Ons advies was om de postcodegebieden waar de grootste schades wordt verwacht als eerste open te stellen. De meeste gemeenten hebben dit aangehouden, andere niet. Bij elke tranche zijn de postcodegebieden verdeeld over de mijnbouwgemeenten. De precieze fasering van postcodes is te vinden in de bijlage. De regeling wordt opengesteld in tranches van 1250 adressen.
- De openstelling van tranches dient adaptief te worden ingericht. Dit betekent dat de openstelling wordt afgestemd op de voortgang van afhandeling: als het sneller kan, dan kunnen postcodes naar voren worden gehaald. Ook kan op basis van nieuwe inzichten meer onderscheid worden gemaakt tussen gemeenten. Bijvoorbeeld: nu zijn de postcodegebieden verdeeld over de gemeenten, en wordt geen rekening gehouden met de omvang van gemeenten of het aantal gevallen per gemeente. Wanneer blijkt dat in sommige gemeenten veel aanmeldingen zijn, kan ervoor worden gekozen om postcodegebieden in die gemeenten eerder op te stellen voordat nieuwe postcodegebieden in kleine gemeenten wordt opengesteld.
- Na drie jaar wordt de regeling sowieso opengesteld voor alle adressen. Dit geeft I3ML voldoende tijd om in te schatten hoe veel capaciteit hiervoor nodig is.
- Binnen dit uitgangspunt van openstelling per postcodegebied geldt een aantal uitzonderingen:
 - o Er zijn acht huiseigenaren die mee gaan draaien in de proef. Deze huiseigenaren kunnen ook direct een formele aanvraag indienen wanneer de regeling wordt opengesteld.
 - o Verder wordt de regeling ook direct opengesteld voor burgers die die op dit moment een aanvraag hebben ingediend voor een uitkering uit het Waarborgfonds, gedupeerden die al een advies hebben ontvangen van de Tijdelijke Commissie Bodembeweging (TCBb) en burgers wier aanvraag bij de stichting Calamiteitenfonds Mijn(water)schade Limburg is afgewezen omdat er geen sprake was van een situatie waarbij de veiligheid acuut in het geding is.
 - o Adressen die al bekend zijn bij gemeenten als woningen met vermoedelijke mijnbouwschade kunnen ook gelijk een aanvraag indienen - zonder te wachten tot hun postcodegebied aan de beurt is. De gedachte hierbij is dat het anders mogelijk is dat deze adressen mogelijk nog jaren moeten wachten. Een globale inschatting van dit aantal adressen bedraagt rond 500. KGG is verantwoordelijk voor de juridische inbedding hiervan in de garantieregeling.
 - o Meldingen van een acuut onveilige situatie kunnen ook direct worden ingediend, onafhankelijk van de locatie. Gemeenten zijn nu ook al wettelijk verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen. Het betreft dus regulier werk dat al in gemeentelijk begrotingen is opgenomen.
- Bovenstaande principes wijken enigszins af van de inrichtingsprincipes. Daarin werd als uitgangspunt benoemd dat de regeling als eerste opengaat voor zware schades. Dit bleek in de praktijk moeilijk in te vullen. De belangrijkste reden hiervoor is dat het inschatten van de zwaarte van een schade aan de voorkant lastig is. Hiervoor moet een aanvraag al in behandeling worden genomen.

Overig

- De afgelopen maanden hebben we de processen en procedures op papier uitgewerkt. Om zeker te weten dat dit in de praktijk goed werkt én de uitkomsten aansluiten bij de intentie, is het belangrijk om proef te draaien. Het IMG heeft dit ook als belangrijke les meegegeven: start met pilots voordat regelingen en processen definitief worden opengesteld. Dat voorkomt veel reparatiewerk.
- We hebben via gemeenten contact gelegd met acht huiseigenaren in de regio. Bij al deze mensen heeft al een huisbezoek van de kwartiermakers plaatsgevonden. Deze bewoners zijn bereid om mee te werken aan een pilot. Met deze pilot gaan we ervaring opdoen met de uitvoering van de garantieregeling. Daarvoor is het voornemen om een aantal gevallen beoordelen aan de hand van de huidige regeling en processen en dan kijken wat de uitkomsten zijn. Deelname aan de pilot leidt niet tot een besluit.
- Samen met de Commissie Mijnbouwschade is gewerkt aan de opzet van de pilot (zie bijlage 5). In de komende maanden is het belangrijk dat dit verder wordt opgepakt. Dit vraagt ook

betrokkenheid van het departement, die de CM officieel opdracht moet geven om deze pilot uit te voeren.

Product 3: Organisatieplan

Het derde product betreft het organisatieplan. Dat bestaat uit verschillende elementen.

Personeelsplan (bijlage 6)

- Het personeelsplan bevat een inschatting van de benodigde personele formatie voor I3ML, een beeld van de functies die in de organisatie belegd moeten zijn en een voorstel voor een organisatiestructuur.
- Het personeelsplan is gebaseerd op een aantal uitgangspunten. Zo is er alleen nog rekening gehouden met de benodigde formatie voor het uitvoeren van de taken op het gebied van schadeafhandeling. Taken van I3ML op het gebied van onderzoek en verduurzaming zijn nog niet in het personeelsplan verwerkt, omdat die pas in een later stadium zullen worden toegevoegd.
- Een tweede belangrijk uitgangspunt is dat er voor de personele formatie van I3ML een groeimodel wordt gehanteerd. De reden hiervoor is dat het aantal schadegevallen en -meldingen hoogst onzeker is. De *work load* van de organisatie is daarmee zeer lastig op voorhand in te schatten. De organisatie zal daarom klein beginnen en geleidelijk opschalen.
- De inschatting van de benodigde capaciteit in het personeelsplan is tegen deze achtergrond gebaseerd op drie mijlpalen: de start (hoeveel capaciteit heeft I3ML nodig op dag 1?), na 1 jaar, en een (voorlopig) eindbeeld van de formatie. De benodigde capaciteit na 1 jaar is gebaseerd op het besluit dat is genomen over het tempo voor openstelling van de regeling in het eerste jaar. Om de capaciteit te berekenen die nodig is om dit tempo te behalen, zijn inschattingen gemaakt over het aantal dossiers dat een medewerker onder zijn hoede kan hebben en kan afhandelen. Deze inschattingen zijn getoetst bij het IMG.
- Het personeelsplan bevat ook een doorvertaling van deze formatie naar een financiële paragraaf. Ook geeft het plan inzicht in de functieprofielen en de (gewenste) competenties die bij deze functies horen, en gaat het in op de routes waarlangs werving van de benodigde formatie plaats kan vinden. De inzet van capaciteit van gemeenten en Provincie is een mogelijkheid om lokale verankering te waarborgen, maar is optioneel gezien de verantwoordelijkheid van het Rijk. Tot slot doet het plan een voorstel voor een indeling van de organisatie.
- De belangrijkste **vervolgstappen** die genomen moeten worden op dit vlak zijn dat zodra de Tijdelijke organisatie opstart dit plan getoetst moet worden op volledigheid en haalbaarheid. Daarna moet een start worden gemaakt met de werving. Ondertussen zal de financiële paragraaf van het organisatieplan verder moeten worden uitgewerkt en zal er een claim moeten worden neergelegd voor de bekostiging van de apparaatskosten bij het ministerie van KGG.

Huisvesting (bijlage 7)

- In de inrichtingsprincipes is gekozen voor een fysiek loket gevestigd in Heerlen. In samenwerking met de gemeente Heerlen is een tiental panden onderzocht. Deze panden zijn gescoord aan de hand van wegingscriteria, zoals bijvoorbeeld aantal m², prijs, toegankelijkheid en bereikbaarheid. Op basis van deze score en gesprekken met de klankbordgroep en stuurgroep is een pand gekozen dat het beste aan al deze criteria voldoet (Dr. Poelsstraat 23-27). Dit pand is goed bereikbaar, goed toegankelijk en het aantal m² dat wordt gehuurd kan indien gewenst worden uitgebreid. Het kent als uniek voordeel dat het Nederlands Mijnmuseum nabijgelegen is.
- De eerste gesprekken met de eigenaar van dit pand waren positief. Om dit pand in gebruik te nemen zijn verdere gesprekken nodig om tot een huurcontract te komen. Ook moet het pand ingericht worden op basis van de behoeften van I3ML. Om dit proces spoedig in gang te zetten, is er via de gemeente Heerlen een traject gestart om de koop of huur van het pand op korte termijn mogelijk te maken.
- Idealiter kan dit pand (kosteloos) gebruikt worden voor de activiteiten van de andere twee taken van I3ML: verduurzaming en onderzoek. Dit helpt om deze taken op te zetten en versterkt de relatie en samenhang tussen de uitvoering van de drie taken.

Product 4: communicatie

Effectieve communicatie is van groot belang voor I3ML. Ten eerste om de regeling en procedures helder toe te lichten. Daarbij komt dat mijnbouwschade niet alleen fysieke, maar ook emotionele en sociale gevolgen heeft voor betrokkenen. Transparantie, tijdige informatievoorziening en een

luisterend oor zijn essentieel om vertrouwen op te bouwen en te behouden. Goede communicatie helpt bovendien om verwachtingen te managen en misverstanden te voorkomen. Op het gebied van communicatie hebben we verschillende producten opgesteld.

Doelgroepenonderzoek (bijlage 8)

- Om de inrichting van I3ML en de regeling zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de wensen en behoeften van inwoners, hebben wij een doelgroepenonderzoek laten uitvoeren door een gespecialiseerd onderzoeksbureau. In dit onderzoek stond een aantal thema's centraal: bekendheid met I3ML; bekendheid met de regeling; intentie om gebruik te maken van de regeling; beeld bij huidige woonsituatie (incl. of er vermoeden is van mijnbouwschade); interesse in verduurzaming en communicatiebehoeften.
- Voor dit onderzoek is een vragenlijst verspreid en zijn tien verdiepende interviews gevoerd. De vragenlijst is door 226 inwoners ingevuld. Dit is een redelijk betrouwbare steekproef. Uit het onderzoek komt een aantal inzichten naar voren:
 - o Ruim 2/3 van de respondenten denkt mijnbouwschade te hebben. Het gaat met name om scheuren in muren en fundamenteen. De meerderheid (59%) denkt dat de schadeomvang groter is dan 5.000 euro. Bijna de helft geeft aan al actie te hebben ondernomen, zoals informatie zoeken, advies vragen of het (gedeeltelijke herstel) van schade.
 - o Vrijwel alle respondenten zijn voornemens om zich aan te melden voor de regeling. De meerderheid van de respondenten is nog niet bekend met de regeling en geeft aan meer informatie nodig te hebben voordat zij besluiten of ze zich aanmelden voor de regeling.
 - o Bij het maken van een schademelding verwacht een aanzienlijk deel van de inwoners hulp nodig te hebben bij het indienen van foto's en formulieren. Hierbij kan een fysiek loket met vaste afspraken ondersteuning bieden. Heerlen is voor de meeste mensen (93%) goed bereikbaar.
 - o Voor herstel in natura staat voor de respondenten kwaliteit voorop. Ze hebben nog vragen over de keuze van de aannemer, met name of I3ML niet zou kiezen voor goedkoop in plaats van kwalitatief goed herstel. Een ruime meerderheid heeft interesse in een combinatie met verduurzaming tijdens herstel.
 - o Respondenten benadrukken het belang van duidelijke communicatie. Een website is gewenst voor het aanvragen van de regeling, maar ook informatie per brief en mail wordt gewaardeerd.
- De inzichten uit dit doelgroepenonderzoek zijn meegenomen in de uitwerking van andere producten. Voor het vervolg adviseren wij om een periodiek klanttevredenheidsonderzoek uit te voeren, om goed zicht te blijven houden op de behoeften van de doelgroep.

Communicatieplan (bijlage 9)

- Samen met een communicatiebureau is een communicatiestrategie opgesteld. De strategie is gericht op huiseigenaren binnen de tien gemeentes. De communicatiestrategie van I3ML ondersteunt de missie om huiseigenaren in de Limburgse mijnbouwgemeenten te ontzorgen bij mijnbouwschade. De communicatiedoelstellingen zijn geformuleerd op drie verschillende niveaus: kennis, houding en gedrag.
 - o De kennisdoelstellingen zijn hoofdzakelijk gericht op het kenbaar maken van de regeling en de werkwijze van I3ML onder de huiseigenaren in de tien gemeentes.
 - o Daarna richten de doelstellingen zich specifiek op de melders waarin begrip voor het proces, vertrouwen en toegankelijkheid centraal staan.
 - o Vanuit kennis en houding gaan we naar de gedragsdoelstelling die erop gericht is om de doelgroep gebruik te laten maken van de ondersteuning die I3ML biedt.
- De strategie richt zich op de introductie van I3ML, waarbij I3ML gepositioneerd wordt als een betrouwbare en transparante partner. Hierbij worden elementen uit de reputatie- en participatiestrategie gebruikt. Dat wil zeggen dat in de communicatie de focus ligt op de relatie met de doelgroep en ander relevante stakeholders. I3ML moet nauw in contact staan met de doelgroep en hen goed betrekken bij het proces. Door een goede band met hen op te bouwen is er ruimte om de doelgroep oprecht te ontzorgen. Hierdoor ontstaat er meer begrip voor het proces en het uiteindelijke besluit in de schadeafhandeling.
- Er zijn verschillende communicatiemiddelen gekozen: een fysiek én digitaal loket. Ook worden een website, nieuwsbrieven, huis aan huis brieven en artikelen via lokale media ingezet. I3ML moet inzetten op persoonlijk contact door de organisatie van informatieavonden, het fysieke loket en telefonisch contact.
- De afgelopen maanden is al gewerkt aan een eerste versie van de website, inclusief een logo. Deze kan rond de Kerst live gaan.

Product 5: samenwerkingsverbanden

Naast het ontzorgen van gedupeerden bij de afhandeling van mijnbouwschade, zijn in de inrichtingsprincipes ook twee andere taken belegd. Ten eerste het informeren over verduurzaming bij herstel en ten tweede het ontwikkelen en ontsluiten van kennis. Deze taken worden georganiseerd en gefinancierd door de regio. We hebben onderzocht in hoe deze taken een plek kunnen krijgen bij I3ML.

Verduurzaming (bijlage 10)

- Het doel is om gedupeerden te stimuleren om, waar mogelijk, bij herstel in natura gelijk verduurzamingskansen te benutten. Dat betekent dat tijdens het herstel van mijnbouwschade in een woning aanvullend wordt gekeken naar maatregelen om het energielabel te verbeteren. Samen met de WoonWijzerWinkel Limburg (WWW)⁵ hebben we een mogelijke samenwerking verkend. De WWW is het Energieloket dat via een ontzorgingsconcept woningen in de regio verduurzaamt.
- Er zijn verschillende vormen denkbaar waarop combinaties worden gezocht met verduurzaming, van lichte tot meer intensieve varianten. De lichtste variant is informeren, wat inhoudt dat I3ML de aanvrager wijst op de WWW, maar verder geen rol speelt in eventuele verduurzaming. De meest intensieve variant is dat I3ML de verduurzaming zelf op zich neemt, door dit in dezelfde opdracht richting aannemers te bundelen.
- Wij adviseren om in eerste instantie voor een beperkte taakstelling op het gebied van verduurzaming te kiezen. Dat betekent dat aanvragers geïnformeerd worden over mogelijkheden van herstel, maar voor nadere informatie en uitvoering worden doorverwezen naar de WoonWijzerWinkel Limburg (WWW). Wel adviseren we om een samenwerkingsrelatie aan te gaan met de WWW en in te zetten op het intensiveren van deze samenwerking gedurende de uitvoering. We zien daartoe in ieder geval mogelijkheden omtrent een gecombineerde inventarisatie. Dat betekent dat de schadeopname voor mijnbouw en de inventarisatie voor verduurzamingsmogelijkheden tegelijk wordt uitgevoerd. Aannemers van herstel in natura moeten er voor open staan om samen te werken met aannemers die werken aan de verduurzaming; mogelijk moet dit nog worden opgenomen in de aanbesteding voor aannemers.

Onderzoek en kennisontsluiting (bijlage 10)

- Bij de nadere verkenning van de derde taak van I3ML, bleek het nuttig om deze op te splitsen in 'wetenschappelijk onderzoek' en kennisontsluiting over de na-ijleffecten van de steenkoolwinning.
- Om wetenschappelijk onderzoek uit te voeren, adviseren we om een kennisinstituut op te richten. Vanwege de onafhankelijkheid en regionale financiering, is het verstandig om het wetenschappelijk onderzoek formeel buiten I3ML te beleggen. Dit kan het beste in de vorm van een kennisinstituut. Voor het kennisinstituut is een basisfinanciering nodig die door de gemeenten en Provincie moeten worden verstrekt (eerste schatting 100K per jaar). Met I3ML moeten heldere samenwerkingsafspraken worden gemaakt over de beschikbaarheid van data voor het uitvoeren van onderzoek naar schadeafhandeling. Met een startfinanciering kan dit kennisinstituut een onderzoeksprogramma schrijven dat als basis dient voor de activiteiten.
- De kennisontsluiting (onderzoeken, monitoren en classificeren van na-ijlende effecten van de voormalige steenkoolwinning in Limburg) is nu belegd bij het Informatiecentrum Nazorg Steenkoolwinning (INS), waarbij het Gegevenshuis de GIS-informatie over de na-ijleffecten beheert en ontsluit. Om fragmentatie van taken en kennis op het gebied van de mijnbouw te voorkomen, adviseren we om deze taken onder de vlag van I3ML uit te voeren. De benodigde capaciteit hiervoor kan worden geleverd door de regio. In het vervolg moet nader worden uitgewerkt welke organisatorische inrichting hiervoor passend is. Mogelijk kunnen de taken onder de vlag van I3ML uitgevoerd worden, zonder dat de taken formeel bij I3ML worden belegd. .

Randvoorwaardelijke producten: garantieregeling, instellingsbesluit en stappenplan CM

Er is een aantal producten die randvoorwaardelijk zijn voor I3ML. Dat wil zeggen dat deze producten niet inhoudelijk zijn uitgewerkt onder verantwoordelijkheid van de kwartiermakers, maar wel via de benoemde vergaderstructuur besproken worden omdat ze effect hebben op de inrichting en oprichting van I3ML. Dit gaat om de garantieregeling (incl. het schadeprotocol waarin het begrip

⁵ De WWW is een B.V. waarvan zeven parkstadgemeenten aandelen bezitten (Beekdaelen, Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld en Voerendaal). De WWW werkt in heel Limburg.

'aannemelijk' wordt uitgewerkt), het instellingsbesluit CM en het stappenplan van de CM. Deze producten moeten in Q1 2025 nog besproken worden in de stuurgroep. Bij de verdere uitwerking van de garantieregeling adviseren we in ieder geval het volgende:

- De garantieregeling kent een aantal raakvlakken met het operationeel model. Dit gaat bijvoorbeeld over het drempelbedrag van kleine schades. Zoals eerder is besloten in de stuurgroep moet dit bedrag worden opgehoogd naar 10.000 euro.
- De uitwerking van aannemelijkheid is onderdeel van de toelichting van de garantieregeling. Vervolgens operationaliseert de CM dit in haar stappenplan/werkwijze. De manier waarop dit wordt uitgewerkt is van groot belang voor het succes van de regeling. Dit vraagt een zorgvuldige uitwerking met een goede balans tussen coulance en begrenzing. We benadrukken het belang om aannemelijkheid in de geest van de inrichtingsprincipes in te vullen en in de uitwerking niet richting 'causaliteit' op te schuiven. Voorkomen moet worden dat burgers in de praktijk toch moeten bewijzen dat schade het gevolg is van mijnbouwactiviteiten die meer dan 50 jaar geleden plaatsvonden. Dat plaatst burgers in een lastige uitgangspositie. Anderzijds moet voorkomen worden dat de invulling van het criterium dermate ruim is dat vrijwel alle bewoners van het omschreven gebied in aanmerking komen voor herstel vanwege het enkele feit dat zij in het gebied wonen waarin mijnbouw heeft plaatsgevonden. Tegemoetkoming terwijl er sprake is van evidente andere schadeoorzaken mag ook niet voorkomen. Naast een goede formulering 'op papier' zijn we gestart met een pilot om te toetsen in hoeverre de uitwerking aansluit bij de intentie en om er zeker van te zijn dat burger niet aan een causaliteitseis hoeven te voldoen.
- Tijdens dit traject is een aantal vraagstukken naar voren gekomen die nog niet zijn uitgewerkt in de garantieregeling, en die nog aandacht vragen in het vervolg. Dit zijn:
 - o Uitvoeringsbeleid over reeds herstelde schade. Het uitgangspunt is nu dat reeds herstelde schade niet wordt vergoed, omdat niet meer is vast te stellen of mijnbouw hiervan de oorzaak was. Tegelijkertijd kan dit leiden tot onrechtvaardige gevallen, waarbij een particulier zelf veel middelen heeft gestoken in herstel en daarom niet meer in aanmerking komt voor de regeling. Mogelijk kan bij voldoende documentatie toch gekeken worden of er mogelijkheden zijn voor een (gedeeltelijke) tegemoetkoming – bijvoorbeeld onder de hardheidsclausule uit de garantieregeling.
 - o Door de gefaseerde openstelling zijn aanvragen uit niet-opengestelde gebieden juridisch gezien niet-ontvankelijk en moeten worden afgewezen. Dit is lastig uit te leggen aan aanvragers, en niet wenselijk. Er moet nog worden onderzocht of deze aanvragen kunnen worden aangehouden, waardoor de termijnen van de Awb nog niet starten, tot het moment dat postcodegebieden open worden gesteld voor aanvragen.
 - o De archivering van toegekende tegemoetkomingen. Het is belangrijk dat inzicht is in de geconstateerde mijnbouwschade en het herstel. Vanwege de AVG is het niet mogelijk hier openbaar informatie over vrij te geven. Een praktische oplossing zou dus zijn dat makelaars in een format voor een voorlopige koopovereenkomst opnemen dat de verkopende eigenaar van de woning zelf het dossier van het adres opvraagt bij het Informatiecentrum (inzageverzoek eigen dossier) en dat dossier voor de inwerkingtreding van de definitieve koopovereenkomst (of voor de notariële levering) verstrekt aan de koper.
 - o Vanwege snelheid en klantgerichtheid is het aan te bevelen om te onderzoeken of collectieve aannemelijkheid een plek kan krijgen in de garantieregeling en beoordeling van schadegevallen. Het achterliggende idee is dat er gebieden zijn waar de relatie tussen schade en mijnbouw dusdanig gemakkelijk aan te tonen is, dat een individuele beoordeling I3ML, de CM én de burger onnodig belast.

Deel 3: adviezen voor het vervolg:

Bovenstaande producten en inzichten bieden een goede basis om aan de slag te gaan. Het is nu tijd voor actie! Met name een besluit over de rechtsvorm is cruciaal op korte termijn om aan de slag te gaan; de uitwerking van veel andere onderdelen van I3ML is hiervan afhankelijk. Wanneer het besluit over de rechtsvorm is genomen, kan I3ML als Tijdelijke Organisatie worden opgericht. In de tussenperiode is een goede overdracht nodig van de nog lopende zaken (een overzicht volgt hieronder) en om voort te bouwen op het werk van de afgelopen maanden. Ons advies is de basis voor de werkzaamheden van de Tijdelijke Organisatie, die uiteraard de ruimte heeft om op basis van de meest actuele inzichten zelf invulling te geven aan de adviezen.

Voor het vervolg geven wij de volgende adviezen mee:

1) Start zo snel mogelijk met de cruciale processen.

Het loket moet zo snel mogelijk open voor de burgers. I3ML, en ook de CM, moeten echter wel klaar zijn om aanvragen daadwerkelijk in behandeling te kunnen nemen. Het inrichten van een aantal cruciale processen kost tijd. Daar moet daarom zo snel mogelijk mee begonnen worden. We geven als adviezen mee:

- Maak zo snel mogelijk een definitieve keuze voor de rechtsvorm. Wij adviseren een zbo.
- Richt I3ML vooruitlopend op de formele oprichting van de zbo op als een tijdelijke organisatie. Benoem een tijdelijk bestuur en wijs een ambtelijke tijdelijk directeur aan.
- Geef het bestuur en de directeur/kwartiermaker van de tijdelijke organisatie een heldere opdracht mee. We adviseren om beide tegelijk in te stellen: zowel het bestuur als de directeur van de werkorganisatie.
- Openen het loket uiterlijk per 1 september.
- Zowel het bestuur als de directeur moeten ruimte krijgen om (binnen wettelijke kaders) slagvaardig te opereren. Processen en procedures zijn er niet voor niks, maar moeten niet leiden tot een nodeloze vertraging.
- Borg de dat zowel het bestuur als de bemensing van de werkorganisatie 'couleur locale' proof is. De Zuid Limburgse cultuur is echt anders dan elders in het land en dit mag de voortgang niet in de weg zitten.
- Continueer de drieslag van I3ML: werk naast de schaderegeling ook de andere twee taken van I3ML uit (verduurzaming en onderzoek). Dit moet uiteraard gebeuren in samenwerking met de regio (zie ook advies 3).
- Start zo snel mogelijk met de cruciale processen. We denken in ieder geval aan: de werving van personeel, het inrichten van de huisvesting, het inrichten van de IV-architectuur, het uitwerken van de herstellmethode, de aannemersselectie en het uitwerken, testen en aanscherpen van operationele processen.
- Laat KGG geld reserveren op de departementale begroting, zowel voor de schadevergoedingen als de apparaatskosten van I3ML.
- Wees ervan bewust dat ook de CM gereed moet zijn om per 1 september aanvragen te beoordelen. Hun processen en capaciteit moet op orde zijn. Dit vraagt op korte termijn om een heldere opdracht vanuit het departement, zodat CM de voorbereidingen kan starten.
- Vergeet bij de verdere inrichting niet te leren van eerdere ervaringen. Die zorgen ervoor dat I3ML sneller én beter van start kan. Zoek nog nadrukkelijker dan wij hebben gedaan de samenwerking met IMG op, bijvoorbeeld door mensen met ervaring bij het opzetten van IMG in te zetten bij de opstartfase van I3ML.

2) Werk vanuit de inrichtingsprincipes en met oog voor de burger

De opdracht die wordt meegegeven aan de tijdelijke organisatie (bestuur en werkorganisatie) moet gebaseerd zijn op de inrichtingsprincipes. Ook is het belangrijk dat de burger centraal blijft staan in de verdere uitwerking. Er moet een rechtvaardige en mensgerichte regeling komen; technocratie en juridisering ligt in dit dossier op de loer. Daarvoor geven we de volgende adviezen mee:

- Hou vast aan de inrichtingsprincipes. In onze ervaring is dit een goede gids, waarin al veel keuzes zijn gemaakt. Het is nu tijd voor actie. De afgelopen maanden merkten we dat sommige gesprekken vaak opnieuw worden gevoerd, terwijl er eigenlijk al besluiten en uitgangspunten zijn vastgesteld.
- Stuur op de uitwerking van het bewijsbeleid. De garantieregeling is gericht op het helpen van burgers met het herstellen van de mijnbouwschade. Daarom is ook gekozen voor een bewijsbeleid gebaseerd op 'aannemelijkheid' in plaats van causaliteit. De bestuurders én de directie 7 moeten er goed op letten dat bij de uitwerking van dit begrip de bewijslast voor de CM niet richting causaliteit beweegt.
- Werk aan de drie taken van I3ML. Hoewel de focus in eerste instantie op de schaderegeling moet liggen, is het belangrijk om ook de andere twee taken te realiseren.

- Investeer in de binding met lokale gemeenschappen. De bewonersgroep die wij hebben opgericht vormt daarvoor een mooie basis.

3) Werk in gezamenlijkheid en met pilots

I3ML is een Rijksinstituut met Limburgse wortels. De garantieregeling wordt uitgevoerd door het Rijk voor de inwoners van de mijnstreek. Bovendien zijn veel partijen betrokken bij de schadeafhandeling. Dat is geen eenvoudige opgave. Wanneer iedereen enkel handelt vanuit zijn eigen belang, zonder daarbij het belang van de ander mee te nemen, kan er wel sprake zijn van samenwerking, met niet van samen werken. Daar is door alle partijen (uiteindelijk) wel werk van gemaakt, maar dit blijft een kwetsbaar punt. We geven daarover de volgende adviezen mee:

- Trek als overheden samen op. Hoewel I3ML een rijksinstituut wordt, is het cruciaal om ook gemeenten en de provincie te betrekken. Zo kunnen de kernwaarden van I3ML, waaronder de lokale worteling, gerealiseerd worden. Continueer daarom in ieder geval de komende maanden de huidige overlegstructuur met stuurgroep, klankbordgroep en kernteam. Bekijk wat een passende overlegstructuur is inclusief heldere mandaten wanneer de Tijdelijke Organisatie operationeel is.
- Investeer ook in de samenwerking met de andere betrokken partijen; met name de CM. De partijen hebben elkaar nodig. Het handelen van de één heeft effect op partijen voor en na hen in de keten. Een helder beeld van elkaars rol en verantwoordelijkheden, vertrouwen in elkaar en een goede samenwerkingsstructuur zijn daarbij onontbeerlijk. De afgelopen maanden is geïnvesteerd in een overlegstructuur. We adviseren deze door te zetten en verder te ontwikkelen de komende maanden.
- Houd aandacht voor de kwetsbaarheid van de overdrachtsmomenten in de schadeafhandeling en zorg dat bij de verdere inrichting van I3ML voldoende aandacht is voor de koppelvlakken tussen de betrokken partijen.
- Maak tempo met de uitvoering. Daarin kan gebruik worden gemaakt van pilots. Het in één keer goed doen is lastig. Van het IMG hebben we geleerd dat er ruimte en tijd moet zijn om fouten te maken en te leren. Daarbij helpt het om al snel klein te beginnen (bijv. in pilots), te leren en op te schalen. Zo gaat de uitvoering sneller en beter. Burgers in een vroeg stadium betrekken is van groot belang, het helpt om vroeg in processen de juiste keuzes te maken en te bouwen aan vertrouwen in lokale gemeenschappen.

De volgende pagina bevat een overzicht van alle bijlagen bij dit eindadvies. Daarbij geven we ook aan welke trajecten nog lopen, met als voorstel om deze als kwartiermakers in 2025 nog op te pakken. Onze focus zal verder liggen op de overdracht naar het bestuur en de directeur van de tijdelijke organisatie – ervan uitgaande dat snel besloten wordt over de rechtsvorm.

Lijst bijlagen:

1. Advies rechtsvorm (product 1)
2. Operationeel model (product 2)
3. Procedure selectie aannemers (product 2)
4. Voorstel gefaseerde openstelling (product 2)
5. Personeelsplan (product 3)
6. Voorstel huisvesting (product 3)
7. Doelgroepenonderzoek (product 4)
8. Communicatieplan (product 4)
9. Advies samenwerkingsverbanden (product 5)

Nog af te ronden werkzaamheden in de periode januari – maart 2025:

- Opzet proefdraaien (product 2), bij voorkeur gereed in maart.
- Uitwerken IV architectuur (product 2), gereed in februari.
- Integreeren stappenplan CM in operationeel model, bij voorkeur gereed in maart.
- Website (product 4), gereed in januari.
- Kaartviewer (product 4), gereed in maart.
- Garantieregeling inclusief schadeprotocol, gereed in februari.
- Instellingsbesluit CM, gereed in februari.